

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
Ομιλία Π/Θ Κ. Σημίτη στην Ημερίδα του ΠΑΣΟΚ
Δευτέρα 12 Μαΐου 2003

Κυρίες και Κύριοι,
Σύντροφοι και Συντρόφισσες,

Ζούμε μια ιστορική καμπή στην εξέλιξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και συνολικά της Ευρώπης. Με την υπογραφή στις 16 Απριλίου στην Αθήνα της Πράξης Προσχώρησης των 10 νέων κρατών-μελών στην Ένωση ξεπερνάμε τον διαχωρισμό των ευρωπαϊκών κρατών σε δύο αντίπαλα στρατόπεδα, που μας κληρονόμησε η λήξη του β' παγκόσμιου πολέμου.

Οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες της δεκαετίας του '50 μετεξελίχθηκαν, διευρύνθηκαν, απέκτησαν πολιτικές που επηρέασαν αποφασιστικά την οικονομική μας ανάπτυξη, την ευημερία, την καθημερινότητα των λαών μας. Σήμερα η Ένωση κάνει ακόμη ένα βήμα αγκαλιάζοντας σχεδόν το σύνολο των κρατών της Ευρώπης. Ένα εγχείρημα που θεμελιώνεται πάνω στις πάγιες αρχές και αξίες που έχει η Ένωση στην εξελικτική οικοδόμησή της. Ένα εγχείρημα που κλείνει πίσω του κεφάλαια ξεπερασμένης ιστορίας,

που αναιρεί διαχωριστικές γραμμές, που βάζει σε κίνηση νέους μηχανισμούς συσπείρωσης, ανάπτυξης, δημιουργίας, που προσφέρει νέες προοπτικές κι ελπίδες.

Η ιστορική εμπειρία των τελευταίων 50 χρόνων έχει δείξει ότι το εγχείρημα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης είναι αναπόσπαστα δεμένο με την κίνηση προς τα μπρος. Είναι ένα εγχείρημα μετάβασης από μια ανολοκλήρωτη πολιτειακή συγκρότηση σε μια ολοκληρωμένη.

Αυτή η δυναμική κρατά την συνοχή και την αποτελεσματικότητα της Ένωσης, παράγει διαρκώς οφέλη για όλους, αποτρέπει το τέλμα και τις φυγόκεντρες δυνάμεις, την υποβάθμιση της Ένωσης από μία κοινότητα αξιών και στόχων για τις κοινωνίες της σε μια απέραντη χοάνη μηχανισμών της αγοράς.

Είναι η στιγμή, όχι μόνο για ν' ανακαλέσουμε στη μνήμη μας τί προσέφερε η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση στον αιώνα που έδωσε δύο παγκόσμιους πολέμους στην Ευρώπη με εκατομμύρια νεκρούς και πρωτόγνωρες καταστροφές, αλλά και για ν' αναζητήσουμε την αυριανή ταυτότητά της. Να μην αρκεστούμε στη διαχείριση όσων κατακτήσαμε, που σήμερα τα θεωρούμε ως αυτονόητα –για κάποιους εσφαλμένα ως νομοτελειακά κατακτημένα- αλλά να

συμφωνήσουμε στα μεγάλα προβλήματα που έχουμε μπροστά μας, να δώσουμε την απάντηση στο ερώτημα «πώς προχωρούμε».

Πώς προχωρούμε την ενοποιητική διαδικασία **πρώτον** διότι η κριτική που σήμερα, αλλά και κατά καιρούς ασκείται δεν αφορά τι κάνει η Ένωση, αλλά «τι δεν κάνει» και «γιατί δεν το κάνει» και **δεύτερον** διότι όσο ποτέ άλλοτε τα προβλήματα και οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουμε στις χώρες μας, αλλά και στις διεθνείς μας σχέσεις έχουνε υπερεθνικές αιτίες, ζητούνε υπερεθνικές απαντήσεις. Αναφέρω ενδεικτικά την ύφεση που μαστίζει τη διεθνή οικονομία, τις επιπτώσεις της στην ανεργία, τα προβλήματα της βιώσιμης ανάπτυξης, τα προβλήματα της λαθρομετανάστευσης και του οργανωμένου εγκλήματος. Αλλά και προβλήματα πολέμου και ειρήνης, μέχρι προβλήματα υγείας αν σκεφθεί κανείς την πρόσφατη θανατηφόρο επιδημία.

Σχεδόν 25 χρόνια ιστορίας της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση έχουν αποδείξει, ότι κεντρικά, ζωτικά και εθνικά συμφέροντα της χώρας μας υπηρετήθηκαν καθοριστικά όχι απλά μέσα από μια παθητική συμμετοχή, αλλά μέσα από τον δυναμικό ευρωπαϊκό προσανατολισμό μας, τους αγώνες μας, την συνέπεια και τη δουλειά μας. Μέσα από

μία πορεία διαρκούς προσαρμογής, διαρκούς άντλησης κάθε λογής ωφελημάτων, διαρκούς κατάκτησης όλο και πιο υψηλών επιπέδων σύγκλισης προς τα μέσα ευρωπαϊκά δεδομένα. Μιας πορείας που συγχρόνως ανοίγει όλο και μεγαλύτερες δυνατότητες επιρροής των εξελίξεων, αλλά και προσδίδει ευρύτερα κύρος για τη χώρα μας, στην Ένωση και στη διεθνή σκηνή.

Η ισχυρή Ελλάδα είναι συναρτημένη με την Ευρωπαϊκή Ένωση κι ακόμη περισσότερο με την **ισχυρή Ευρώπη**.

Η σύλληψη και η λειτουργία της Ένωσης που ενέπνευσε τους πρώτους έξι ιδρυτές των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, με όσες τροποποιήσεις κι αν έγιναν στα 50 σχεδόν χρόνια της εξέλιξής της δεν μπορεί να συνεχίσει χωρίς βαθιές ουσιαστικές τομές στην Ένωση των 25. **Το δίλημμα σήμερα δεν είναι στην επιλογή ανάμεσα στο εθνικό κράτος και στην ενοποιούμενη Ευρώπη, αλλά ανάμεσα σε μια αδύναμη Ευρώπη των 25 με αναποτελεσματικότητες, τριβές και φυγόκεντρες δυνάμεις και στην ισχυρή Ευρώπη.**

Ζητούμενο για την Ελλάδα, αλλά και για τους λαούς της υπόλοιπης Ευρώπης είναι μια πιο ισχυρή Ευρώπη μέσα από την πολιτική της έκφραση κι οντότητα, την

Ευρωπαϊκή Ένωση. Ένα νέο εξελικτικό στάδιο που θα καταστήσει την Ένωση ένα ακόμη πιο ισχυρό κέντρο πολιτικής βούλησης. Ένα κέντρο με περισσότερες δυνατότητες λήψης πολιτικών αποφάσεων, με περισσότερες προοπτικές αποτελεσματικότητας στην εφαρμογή των πολιτικών της.

Τί σημαίνει ισχυρή Ευρώπη;

Ισχυρή Ευρώπη δεν μπορεί να είναι μόνο η ποσοτική διαδοχική μεγέθυνσή της με την είσοδο νέων κρατών-μελών. Χρειάζονται ποιοτικές και διαρθρωτικές προσαρμογές που θα μετατρέπουν την μεγέθυνση σε ισχύ. Χρειάζονται πολιτικές που θα ενδυναμώνουν την Ένωση ως οντότητα, την ικανότητα της να επηρεάζει εξελίξεις. Πολιτικές που θα ανεβάζουν την συνοχή των κοινωνιών της, θα διευρύνουν τις δυνατότητες των πολιτών της, θα παράγουν και θα αναδιανέμουν πλούτο, θα διαχέουν την ευημερία αγκαλιάζοντας όλους.

Ισχυρή Ευρωπαϊκή Ένωση δεν μπορεί να υπάρχει με μια άνιση πορεία ενοποίησης και εμβάθυνσης. Σήμερα έχουμε από τη μια την ΟΝΕ ως πλέον προχωρημένο ενοποιητικό στάδιο και από την άλλη κρίσιμες ενότητες πολιτικής σε χαλαρότερα ή χαμηλότερα επίπεδα εξέλιξης.

Πρέπει ν' αναζητήσουμε μια νέα ισορροπία. Πού και πώς:

Πρώτο: Με την ενίσχυση του συντονισμού της μακροοικονομικής διαχείρισης στα πλαίσια της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Η σημερινή κατάσταση που χαρακτηρίζεται από την ισχυρή νομισματική διάσταση και την ασθενή οικονομική πτυχή είναι ανισοβαρής. Δεν θα μπορέσει να επιβιώσει για μεγάλο χρονικό διάστημα ως αξιόπιστο σχήμα. Η Ένωση θα πρέπει να αποκτήσει ολοκληρωμένη οικονομική πολιτική. Η νομισματική ένωση πρέπει να συμπληρωθεί από την οικονομική ένωση. Τα συστατικά στοιχεία της ΟΝΕ να αποκτήσουν όλα την ίδια βαρύτητα.

Δεύτερο: Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν είναι μια αφηρημένη κατασκευή που ενδιαφέρεται μόνο για την ελεύθερη αγορά και τον ανταγωνισμό ανάμεσα στις επιχειρήσεις. Υπάρχει για την κοινωνία και τους πολίτες της. Λειτουργεί ως σύστημα για την επίλυση των κοινών προβλημάτων που δεν μπορούν να αντιμετωπισθούν πια στα πλαίσια του εθνικού κράτους. Το ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο, κατάκτηση των μεταπολεμικών χρόνων, πρέπει να εκσυγχρονισθεί και να ενισχυθεί. Χρειάζεται να εντάξουμε για αυτό ειδικές ρυθμίσεις στη Συνθήκη. Ρυθμίσεις για:

- Την πλήρη απασχόληση
- Την κοινωνική δικαιοσύνη και κοινωνική ειρήνη

- Την βιώσιμη ανάπτυξη
- Την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή
- Την κοινωνική οικονομία της αγοράς
- Την ποιότητα στην εργασία
- Την δια βίου μάθηση
- Την κοινωνική ενσωμάτωση
- Τον υψηλό βαθμό κοινωνικής προστασίας
- Την ισότητα ανδρών και γυναικών
- Τη μη διάκριση με βάση την θρησκεία, την φυλετική ή εθνική προέλευση, τις σεξουαλικές επιλογές, την ηλικία, την αναπηρία
- Τα δικαιώματα των παιδιών
- Το υψηλό επίπεδο υγείας και
- Τις αποτελεσματικές και υψηλής ποιότητας κοινωνικές υπηρεσίες και υπηρεσίες γενικού ενδιαφέροντος.

Τρίτο: Η Ένωση έχει ανάγκη από επαρκή, σταθερά και προβλέψιμα οικονομικά μέσα για την εφαρμογή των πολιτικών της και την υλοποίηση των στόχων της. Να ξανασυζητήσουμε επομένως το συνολικό ύψος και τους τρόπους χρηματοδότησης του προϋπολογισμού της Ένωσης, ώστε η χρηματοδότησή του να είναι σταθερή, διαφανής, επαρκής, ανεξάρτητη από τις εκάστοτε συγκυριακές καταστάσεις.

Τέταρτο: Η ενδυνάμωση των αναδιανεμητικών πολιτικών για την επίτευξη της πραγματικής σύγκλισης και συνοχής στον ευρύτερο χώρο της διευρυμένης Ένωσης. Είμαστε αντίθετοι σε οποιαδήποτε ιδέα επανεθνικοποίησης πολιτικών που έχουν ως αποτέλεσμα την αποδυνάμωση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής. Η ανάπτυξη των πολιτικών που συμβάλλουν στην καταπολέμηση των διαπεριφερειακών και κοινωνικών ανισοτήτων, αποτελεί για μας σημείο αναφοράς στη διαδικασία μετεξέλιξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε Πολιτική Ένωση.

Πέμπτο: Η αντιμετώπιση των καθημερινών προβλημάτων και η ασφάλεια των πολιτών της Ένωσης επιβάλλουν την ανάπτυξη της δράσης της Ένωσης στους τομείς που συνδέονται με το περιβάλλον, την ασφάλεια των τροφίμων, την ελεύθερη διακίνηση των προσώπων, τη μετανάστευση, το άσυλο και την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος. Χρειάζεται ένας «ενιαίος δικαστικός χώρος» στην Ένωση, καθώς και «ενιαίος αστυνομικός χώρος», στη βάση της πλήρους προστασίας των ατομικών δικαιωμάτων. Η ιθαγένεια της Ένωσης να αποκτήσει ουσιαστικό περιεχόμενο.

Ισχυρή Ευρώπη δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς τους θεσμούς, τα μέσα και τις πολιτικές που θα της επιτρέπουν να διαδραματίζει, ισότιμα και αποτελεσματικά σημαίνοντα ρόλο σ' ένα διεθνές πολυκεντρικό σύστημα, σ' ένα διεθνές σύστημα κράτους δικαίου.

Η Ένωση οφείλει να συμβάλλει στη διαμόρφωση μιας νέας οικονομικής αρχιτεκτονικής με στόχο τον έλεγχο των επιπτώσεων της παγκοσμιοποίησης για να περιορισθεί η εκμετάλλευση. Να λειτουργήσει ως αποτελεσματικός παράγοντας σταθερότητας στο περιφερειακό και διεθνές σύστημα με την προβολή των αξιών της συνεργασίας, της δημοκρατίας, των ατομικών δικαιωμάτων, της ειρηνικής διευθέτησης των προβλημάτων και συγκρούσεων.

Η Ένωση έχει κάνει σημαντικά βήματα τα τελευταία χρόνια για την ανάπτυξη της διεθνούς παρουσίας της. Χρειάζονται περισσότερα. Η κρίση στο Ιράκ ανέδειξε ανάγλυφα τα ελλείμματα και τις υστερήσεις μας, αλλά και την βούληση να γεφυρωθούν διαφορές. Κανείς δεν θέλει την ανάδειξη νέων διαχωριστικών γραμμών, όπως και κανείς δεν θέλει να ανατρέψει δοκιμασμένες συμμαχίες. Πρέπει γι' αυτό να εργασθούμε για μία ισορροπία κατανόησης και ισοτιμίας.

Η ανάπτυξη της κοινής εξωτερικής πολιτικής και ειδικότερα της κοινής Ευρωπαϊκής άμυνας αποτελούν τους κύριους συντελεστές για την ενίσχυση του διεθνούς ρόλου της Ένωσης. Η κοινή άμυνα πρέπει να προσλάβει βαθμιαία το χαρακτήρα ενός συλλογικού συστήματος ασφάλειας με βάση τις αρχές της αλληλεγγύης και αμοιβαίας συνδρομής. Η ανάπτυξη της ευρωπαϊκής άμυνας προς την κατεύθυνση αυτή λειτουργεί συμπληρωματικά προς την Ατλαντική Συμμαχία.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν μπορεί να είναι πειστική δίχως να έχει μια ολοκληρωμένη πρόταση απέναντι στα προβλήματα της παγκοσμιοποίησης. Πρέπει να προβληματισθούμε για το ποιος πρέπει να 'ναι ο ρόλος, η ευθύνη, τα μέσα επιρροής των παγκόσμιων εξελίξεων μέσω συλλογικών οργανισμών, όπως ο ΟΗΕ και ειδικότερα το Συμβούλιο Ασφαλείας, η Σύνοδος των G8, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου.

Κυρίες και Κύριοι,
Συντρόφισσες και Σύντροφοι,

Ισχυρή Ευρώπη δεν μπορεί να υπάρξει σ' ένα σύστημα που τον ρυθμό εξέλιξης και δυναμισμού της Ένωσης τον καθορίζει στο όνομα μιας δήθεν ισότητας η βούληση του

πιο αδύναμου ή εκείνου που οι πολιτικές συνθήκες τον αποτρέπουν να μετάσχει.

Πώς θα κινείται ένα σύστημα των 25 ή περισσότερων μελών με τόσα άνισα επίπεδα ανάπτυξης; Τόσο άνισους βαθμούς ωρίμανσης και ενσωμάτωσης στο σύστημα της Ένωσης. Πρέπει να αποτρέψουμε την διολίσθηση στον πιο αργό, στον πιο χαμηλό κοινό παρανομαστή πολιτικής βούλησης και ικανότητας για την προώθηση των στόχων μιας ισχυρής Ευρώπης. Να μη καθορίζει τους ρυθμούς το τελευταίο πλοίο της νηοπομπής. Διαφορετικά θα χάσουμε το όραμα, θα χάσουμε τους στόχους.

Πρέπει να προσεγγίσουμε και να συλλάβουμε ένα σύστημα ευέλικτης εξέλιξης που θα σέβεται την δυναμική των κοινωνιών. Αυτών που θέλουν σε κάποιο τομέα να προχωρήσουν, αλλά κι εκείνων που διστάζουν ή δεν μπορούν ακόμη. Η αξιοπιστία της αυριανής Ένωσης θα κριθεί τόσο από τις δυνατότητες που θα παρέχει σ' αυτούς που θέλουν και μπορούν, όσο και από τον σεβασμό της άρνησης αυτών που δεν θέλουν ή δεν μπορούν.

Χρειαζόμαστε ένα σύστημα πιο αποτελεσματικό, που θα ανταποκρίνεται καλύτερα στα αιτήματα των κοινωνιών

αλλά και στα προβλήματα που σήμερα το κράτος – έθνος μόνο του υστερεί να τα απαντήσει.

Το πρότυπο της τελικής μετεξέλιξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης που θεωρούμε, ότι διασφαλίζει αποτελεσματικά τους μείζονες πολιτικούς στόχους μας, είναι το «ομοσπονδιακό πρότυπο που θα στηρίζεται όμως στο κοινοτικό σύστημα και στην κοινοτική μέθοδο ολοκλήρωσης».

Η συσπείρωση αυτών που θέλουν και μπορούν σ' ένα ομοσπονδιακό μοντέλο είναι και η απάντηση στην ανάγκη μιας ισχυρής πολιτικής ατμομηχανής για το μέλλον της Ευρώπης.

Κυρίες και Κύριοι,
Συντρόφισσες και Σύντροφοι,

Υπάρχει η αίσθηση μιας απόστασης ανάμεσα στην καθημερινότητα της κοινωνίας και στα δρώμενα στις Βρυξέλλες. Υπάρχει η αίσθηση μιας απόστασης ανάμεσα στις κοινωνίες που συνθέτουν την Ευρώπη, παρά τις κοινές αξίες, τα κοινά προβλήματα, τους κοινούς στόχους. Χρειάζεται να βοηθήσουμε για τη δημιουργία μιας πιο ισχυρής συλλογικής συνείδησης στις κοινωνίες μας.

Χρειάζεται ένα βήμα που θα αναδείξει τη σημασία της ευρωπαϊκής ενοποίησης ως μηχανισμού εγγύησης ενός συγκεκριμένου τρόπου ζωής, που αξίζει. Ένα βήμα που θα διευκολύνει τη διαμόρφωση μιας κοινωνίας ενεργών πολιτών σε ευρωπαϊκή κλίμακα και θα επιταχύνει τον σχηματισμό μιας δημόσιας σφαίρας ανοικτής στη συμμετοχή όλο και περισσότερων ευρωπαίων πολιτών. Για όλους αυτούς τους λόγους η Ευρώπη χρειάζεται ένα Σύνταγμα.

Στοχεύουμε:

- Σε μια δημοκρατικά δομημένη Ευρωπαϊκή Ένωση των αξιών της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ειρήνης, της ανάπτυξης και της ευημερίας για όλους, της συνοχής και της αλληλεγγύης. Κοντά στον Ευρωπαίο πολίτη και τα καθημερινά του προβλήματα. Μια Ένωση με ισχυρό κοινωνικό πρόσωπο, με πολιτικές και μέσα που θα συμβάλουν αποφασιστικά στην καταπολέμηση της ανεργίας, του κοινωνικού αποκλεισμού, των διαπεριφερειακών και κοινωνικών ανισοτήτων.
- Σε μια Ένωση αποφασιστικό παράγοντα σταθερότητας, ειρηνικής συνεργασίας και «αειφόρου ανάπτυξης» στο διεθνές σύστημα. Μια Ένωση που θα εκφράζεται διεθνώς με συνέχεια και συνοχή,

ορατότητα, με πρόσωπα και φορείς αναφοράς, με αξιοπιστία και αποτελεσματικότητα. Μια Ένωση ικανή να αντιμετωπίζει τις προκλήσεις της παγκοσμιοποίησης και να συμβάλει στη διαμόρφωση ενός περισσότερο δημοκρατικού συστήματος παγκόσμιας διακυβέρνησης.

- Σε μια Ένωση με ισχυρούς θεσμούς και όργανα που θα στηρίζονται στην ισότητα όλων των κρατών-μελών, μικρών, μεσαίων ή μεγάλων. Μια Ένωση που θα μπορεί να διαμορφώνει πολιτική και να λαμβάνει αποφάσεις γρήγορα και αποτελεσματικά με ανάλογα όργανα και διαδικασίες. Που θα μπορεί πιο αποτελεσματικά να αντιμετωπίζει κρίσεις και εντάσεις. Που θα σέβεται και θα αναδεικνύει το «κοινοτικό πρότυπο ολοκλήρωσης». Που θα ενσωματώνει τα αναγκαία στοιχεία θεσμικής σταθερότητας αλλά και θεσμικής ευελιξίας.
- Σε μια Ένωση, τέλος, που θα μπορεί να αποδεχθεί στους κόλπους της τις χώρες που επιθυμούν την ένταξη και πληρούν τα απαιτούμενα οικονομικά και πολιτικά κριτήρια για το σκοπό αυτό.

Ένα μεγάλο μέρος αυτών των διακυβευμάτων αποτελεί ήδη αντικείμενο της Συνέλευσης για το μέλλον της Ευρώπης. Μ' αυτές τις προτεραιότητες η Ελλάδα μετέχει στη Συνέλευση, έχοντας συγχρόνως την επίγνωση ότι ο

δρόμος για την πολιτική ενοποίηση της Ένωσης σ' ένα αμιγώς ομοσπονδιακό πρότυπο είναι μακρύς και θα συνεχισθεί και μετά την ολοκλήρωση της διακυβερνητικής διάσκεψης στα επόμενα χρόνια. Με αυτές τις θέσεις θα προχωρήσει στη Διακυβερνητική που θα συγκληθεί για τις οριστικές αποφάσεις έχοντας ως γνώμονα στην τελική ευθεία των διαπραγματεύσεων την Ισχυρή Ευρώπη.